

INHOUDSOPGAVE Wet(svoorstel) internationaal verantwoord ondernemen

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

HOOFDSTUK 2. GEPASTE ZORGVULDIGHEID

Afdeling 2.1 Algemene bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Afdeling 2.2 Specifieke bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Paragraaf 2.2.1 Beleid

Paragraaf 2.2.2 Risicoanalyse

Paragraaf 2.2.3 Preventie van potentiële nadelige gevolgen

Paragraaf 2.2.4 Beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen en herstel bieden

Paragraaf 2.2.5 Klachtenprocedure en kennisgevingsmechanisme

Paragraaf 2.2.6 Monitoring

Paragraaf 2.2.7 Communicatie

HOOFDSTUK 3. TOEZICHT EN HANDHAVING

Afdeling 3.1 Toezicht

Afdeling 3.2 Handhaving

Paragraaf 3.2.1 Bestuursrechtelijke handhaving

Paragraaf 3.2.2 Civielrechtelijke handhaving

HOOFDSTUK 4. INTREKKING EN WIJZIGING VAN ANDERE WETTEN

HOOFDSTUK 5. SLOTBEPALINGEN

Wet van p.m. houdende regels, voor de implementatie van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, voor grote ondernemingen over internationaal verantwoord ondernemen (Wet internationaal verantwoord ondernemen)

[KetenID WGK014197]

VOORSTEL VAN WET

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is om de richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 **en Verordening (EU) 2023/2859** (PbEU L 2024/1760) te implementeren door onder meer regels te stellen voor grote ondernemingen ter voorkoming van potentiële en feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu bij het verrichten van hun eigen activiteiten, de activiteiten van hun dochterondernemingen en de activiteiten van hun zakenpartners in de activiteitenketens van die ondernemingen; **(1 CSDDD)**

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.1.1 Begripsbepalingen (artikel 3 CSDDD)

De bijlage bij deze wet bevat begripsbepalingen voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen.

Artikel 1.1.2 Toepassingsbereik Nederlandse onderneming (artikel 2, eerste, vierde, vijfde en zesde lid, CSDDD)

1. Deze wet is van toepassing op een Nederlandse onderneming die in twee opeenvolgende boekjaren voldoet aan een van de volgende vereisten:

- a. het gemiddeld aantal werknemers bedraagt in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is vastgesteld of had moeten worden vastgesteld meer dan 5.000 en de wereldwijde netto-omzet bedraagt over dat boekjaar meer dan € 1.5 miljard;
- b. de onderneming is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die de drempelwaarden, bedoeld onder a, heeft bereikt in het laatste boekjaar waarvoor een geconsolideerde jaarrekening is opgesteld of had moeten

worden opgesteld in overeenstemming met afdeling 13 van titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; of

- c. de onderneming heeft in de Europese Economische Ruimte een franchise- of licentieovereenkomst gesloten in ruil voor royalty's met een onafhankelijke derde onderneming of is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die dat heeft gedaan, waarbij:
- 1°. die overeenkomst zorgt voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden;
 - 2°. die royalty's in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is of had moeten worden opgesteld meer dan € 75 miljoen bedragen; en
 - 3°. de wereldwijde netto-omzet van de onderneming in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is of had moeten worden opgesteld meer dan € 275 miljoen bedraagt of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep waarvan de wereldwijde netto-omzet over dat boekjaar meer dan € 275 miljoen bedraagt. [2, 1, 5 en 6]

2. Voor de berekening van het aantal werknemers, bedoeld in deze wet, van een Nederlandse onderneming geldt dat:

- a. onder werknemer ook wordt verstaan: degene die aan de onderneming ter beschikking is gesteld voor het onder diens toezicht en leiding verrichten van arbeid, anders dan krachtens een met de onderneming gesloten arbeidsovereenkomst, tenzij de onderneming een vestiging is van de onderneming die tot de terbeschikkingstelling is overgegaan of tot dezelfde groep behoort;
- b. onder werknemer niet wordt verstaan: degene die aan een andere onderneming ter beschikking is gesteld als bedoeld onder a;
- c. het aantal deeltijdwerknemers wordt berekend op basis van voltijdequivalenten;
- d. in geval een werknemer een seizoenarbeider is, deze wordt meegerekend in verhouding tot het aantal maanden dat hij in dienst is van de onderneming. [2, 4]

3. Deze wet is niet langer van toepassing op een Nederlandse onderneming als zij in een van de laatste twee boekjaren niet langer voldoet aan de voorwaarden. [2, 5]

Artikel 1.1.3 Toepassingsbereik niet-Europese onderneming (artikel 2, tweede, vijfde, zesde en zevende lid, CSDDD)

1. Deze wet is van toepassing op een niet-Europese onderneming die een bijkantoor in Nederland heeft en in twee opeenvolgende boekjaren voldoet aan een van de volgende vereisten:

- a. de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte bedraagt in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 1.5 miljard;

- b. de onderneming is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die op geconsolideerde basis de in onderdeel a bedoelde drempelwaarde heeft bereikt in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar;
- c. de onderneming heeft in de Europese Economische Ruimte een franchise- of licentieovereenkomst gesloten in ruil voor royalty's met een onafhankelijke derde onderneming of is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die dat heeft gedaan, waarbij:
 - 1°. die overeenkomst zorgt voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden;
 - 2°. die royalty's in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 75 miljoen bedragen; en
 - 3°. de netto-omzet van de onderneming in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar meer dan € 275 miljoen bedraagt of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep waarvan de netto-omzet in de Europese Economische Ruimte over dat boekjaar meer dan € 275 miljoen bedraagt. [2, 2, 5 en 7, eerste zin]

2. Als een niet-Europese onderneming hetzij geen bijkantoor heeft in Nederland of een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst bij de Europese Economische Ruimte, hetzij bijkantoren heeft in Nederland en ten minste een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is deze wet ook op haar van toepassing als zij:

- a. in twee opeenvolgende boekjaren voldoet aan de vereisten, bedoeld in het eerste lid, onder a, b of c; en
- b. in Nederland de hoogste netto-omzet heeft gegenereerd in de Europese Economische Ruimte in het boekjaar dat voorafgaat aan het laatste boekjaar. [2, 7, tweede zin]

3. Deze wet is niet langer van toepassing op een niet-Europese onderneming als zij in een van de laatste twee relevante boekjaren niet langer voldoet aan de voorwaarden. [2, 5]

4. Als een wijziging van omstandigheden ertoe heeft geleid dat een niet-Europese onderneming het grootste deel van haar omzet in de Europese Economische Ruimte genereert in een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, kan die onderneming een gemotiveerd verzoek indienen bij de Autoriteit Consument en Markt tot wijziging van de toezichthoudende autoriteit. [24,3, 2^e alinea]

Artikel 1.1.4 Uitgesloten van toepassingsbereik (artikel 2, achtste lid, CSDDD)

Deze wet is niet van toepassing op een beleggingsinstelling of icbe als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht. [2, 8]

Artikel 1.1.5 Voldoen aan verplichtingen op groepsniveau (artikel 6 CSDDD)

1. Een moederonderneming die onder het toepassingsbereik van deze wet valt kan namens haar dochteronderneming de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 5 tot en met 17 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid nakomen als die dochteronderneming onder het toepassingsbereik valt van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid en de daadwerkelijke naleving van die verplichtingen op groepsniveau wordt gewaarborgd.

2. Op groepsniveau geldt voor de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 5 tot en met 17 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid dat:

- a. de dochteronderneming en de moederonderneming elkaar alle nodige informatie verstrekken en voldoen aan de verplichtingen, bedoeld in de aanhef;
- b. de dochteronderneming het beleid inzake gepaste zorgvuldigheid van haar moederonderneming volgt, dat zo is vormgegeven dat voor de dochteronderneming aan de verplichtingen van artikel 2.2.1.1 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van artikel 7, eerste lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid wordt voldaan;
- c. de dochteronderneming gepaste zorgvuldigheid in al haar beleid en risicobeheersystemen integreert in overeenstemming met artikel 2.2.1.1 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van artikel 7 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid waarbij zij duidelijk beschrijft aan welke verplichtingen de moederonderneming moet voldoen en, in voorkomend geval, de relevante betrokkenen hiervan in kennis stelt;
- d. waar nodig de dochteronderneming passende maatregelen blijft nemen in overeenstemming met de artikelen 2.2.3.1 tot en met 2.2.3.4 en 2.2.4.1 tot en met 2.2.4.4 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting

van de artikelen 10 en 11 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, en zij haar verplichtingen gesteld op grond van de artikelen 2.2.4.5 en 2.1.2 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 12 en 13 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid blijft nakomen;

- e. de dochteronderneming in voorkomend geval om contractuele garanties vraagt van een directe zakenpartner in overeenstemming met artikel 2.2.3.2, eerste lid, of artikel 2.2.4.2, eerste lid, van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 10, tweede lid, onder b, en 11, derde lid, onder c, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, en om contractuele garanties van een indirecte zakenpartner vraagt in overeenstemming met artikel 2.2.3.2, tweede lid, of artikel 2.2.4.2, tweede lid, van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 10, vierde lid, en 11, vijfde lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, en de zakelijke relatie opschort in overeenstemming met artikel 2.2.3.4 of artikel 2.2.4.4 van deze wet of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 10, zesde lid, en 11, zevende lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid.

3. De verbondenheid van ondernemingen op groepsniveau laat onverlet:

- a. dat de dochteronderneming kan worden onderworpen aan de uitoefening van de bevoegdheden van de toezichthoudende autoriteit of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van artikel 25 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
- b. de wettelijke aansprakelijkheid van de dochteronderneming of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van artikel 29 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid.

Artikel 1.1.6 Ontheffing uiteindelijke moederonderneming (artikel 2, derde lid, CSDDD)

1. Aan een uiteindelijke moederonderneming kan een ontheffing worden verleend van de uitvoering van de verplichtingen gesteld bij of krachtens **deze wet als zij**:
 - a. als hoofdactiviteit het houden van aandelen in operationele dochterondernemingen heeft en zich niet bezighoudt met het nemen van bestuursbeslissingen, operationele beslissingen of financiële beslissingen die een invloed hebben op de groep of op één of meer van haar dochterondernemingen;
 - b. een dochteronderneming die is gevestigd in een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, aanwijst om namens haar te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2, met inbegrip van haar verplichtingen voor de activiteiten van haar dochteronderneming; en
 - c. de dochteronderneming alle nodige middelen en juridische bevoegdheden geeft om deze verplichtingen op doeltreffende wijze na te komen, vooral door ervoor te zorgen dat die dochteronderneming van de andere ondernemingen van de groep de relevante informatie en documenten verkrijgt om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens **deze wet**.
2. Op aanvraag van de uiteindelijke moederonderneming verleent de Autoriteit Consument en Markt de ontheffing als aan de voorwaarden van het eerste lid is voldaan.
3. De uiteindelijke moederonderneming aan wie een ontheffing is verleend, blijft samen met de aangewezen dochteronderneming hoofdelijk aansprakelijk voor niet-nakoming door de aangewezen dochteronderneming van haar verplichtingen gesteld bij of krachtens **deze wet**.
4. In voorkomend geval doet de Autoriteit Consument en Markt mededeling van de aanvraag van de ontheffing en van haar besluit aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit van de lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte waar de aangewezen dochteronderneming is gevestigd.

Artikel 1.1.7 Delegatiegrondslag

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voor de nadere verduidelijking van de verplichtingen, bedoeld in dit hoofdstuk, en de goede uitvoering van dit hoofdstuk, nadere regels worden gesteld.
2. Bij regeling van Onze Minister kunnen voor de uitwerking van details van dit hoofdstuk en voorschriften van administratieve aard nadere regels worden gesteld.

HOOFDSTUK 2. GEPASTE ZORGVULDIGHEID

Afdeling 2.1 Algemene bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Artikel 2.1.1 Omschrijving gepaste zorgvuldigheid (artikel 3, b, c en g en 5 CSDDD)

1. Een onderneming betracht risicogebaseerde gepaste zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu, door de volgende maatregelen uit te voeren in overeenstemming met de voorschriften bij of krachtens dit hoofdstuk:

- a. het integreren van gepaste zorgvuldigheid in haar beleid en haar risicobeheersysteem;
- b. het vaststellen en beoordelen van potentiële en feitelijke nadelige gevolgen, en, waar nodig, het prioriteren van feitelijke en potentiële nadelige gevolgen;
- c. het voorkomen en verminderen van potentiële nadelige gevolgen en het beëindigen en, zoveel mogelijk, beperken van de feitelijke nadelige gevolgen;
- d. het bieden van herstel van feitelijke nadelige gevolgen;
- e. het betekenisvol samenwerken met betrokkenen;
- f. het instellen en handhaven van een klachtenprocedure en een kennisgevingsmechanisme;
- g. het evalueren en beoordelen van de doeltreffendheid van haar beleid en genomen maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid; en
- h. het publiceren van een verklaring met informatie over gepaste zorgvuldigheid.[5,1]

2. Van een nadelig gevolg voor mensenrechten is sprake bij een gevolg voor personen door:

- a. een schending van een van de mensenrechten, bedoeld in deel I, afdeling 1, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
- b. een schending van een **niet in deel 1, afdeling 1, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid opgenomen mensenrecht, dat evenwel is opgenomen** in de lijst van mensenrechteninstrumenten in deel I, afdeling 2, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, waarbij geldt dat:
 - 1°. het mensenrecht kan worden geschonden door een onderneming of juridische entiteit;
 - 2°. de schending van het mensenrecht rechtstreeks afbreuk doet aan een wettelijk belang dat wordt beschermd door de mensenrechteninstrumenten als bedoeld in afdeling I, afdeling 2, van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, en
 - 3°. de onderneming redelijkerwijs het risico had kunnen voorzien dat dit mensenrecht zou kunnen worden geschonden, rekening houdend met de omstandigheden van het specifieke geval, waaronder de aard en de omvang van de bedrijfsactiviteiten en de activiteitenketen van de

onderneming, de kenmerken van de economische sector en de geografische en operationele context. [3, c]

3. Van een nadelig gevolg voor het milieu is sprake als dat gevolg voortvloeit uit een schending van de verbodsbepalingen en verplichtingen als bedoeld in deel I, afdeling 1, punten 15 en 16, en deel II van de bijlage bij de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid, met inachtneming van de nationale wetgeving voor de bepalingen van de daarin genoemde instrumenten. [3, b]

4. Van de activiteitenketen zijn uitgesloten activiteiten van een zakenpartner van een onderneming die verband houden met de distributie, het vervoer en de opslag van een product dat onderworpen is aan controles op de uitvoer op grond van de verordening producten voor tweëerlei gebruik of aan de controles op de uitvoer met betrekking tot wapens, munitie of oorlogsmaterialen, **zodra** de uitvoer van het product is toegestaan. [3, g, ii]

Artikel 2.1.2 Betekenisvolle samenwerking met betrokkenen **en deskundigen (artikel 5 en 13, m.u.v. 3^e lid, CSDDD)**

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om, in overeenstemming met de voorschriften van dit artikel, doeltreffend samen te werken met betrokkenen om aan de voorschriften voor gepaste zorgvuldigheid te voldoen.[13,1 en 5,1]

2. Bij de raadpleging van betrokkenen:

- a. voorziet de onderneming, onverminderd de Wet bescherming bedrijfsgeheimen, de betrokkenen van relevante en volledige informatie om de raadpleging doeltreffend en transparant te laten verlopen;
- b. brengt **de onderneming** belemmeringen voor samenwerking in kaart en pakt zij deze aan; en
- c. zorgt **de onderneming** ervoor dat deelnemers niet te maken krijgen met vergelding of wraak, **door onder meer te zorgen** voor de vertrouwelijkheid of anonimiteit van de deelnemers. [13, lid 2 en 5]

3. Een onderneming raadpleegt ook deskundigen die geloofwaardige inzichten kunnen verschaffen in feitelijke of potentiële nadelige gevolgen, als het redelijkerwijs niet mogelijk is doeltreffend samen te werken met betrokkenen om aan de voorschriften van dit hoofdstuk te voldoen. [13,4]

4. Onverminderd de Wet bescherming bedrijfsgeheimen hebben betrokkenen na raadpleging het recht **om**:

- a. een gemotiveerd verzoek om relevante aanvullende informatie in te dienen, die een onderneming binnen een redelijke termijn en in een passende en begrijpelijke vorm verstrekt; en
- b. een schriftelijke en deugdelijke motivering van **de** weigering **van hun verzoek te krijgen, als een onderneming dat verzoek weigert.** [13,2]

Artikel 2.1.3 Algemene samenwerking met ondernemingen (artikel 13, zesde lid, tweede zin, en artikel 20, vierde lid, CSDDD)

1. Onverminderd het recht om een gemotiveerde melding in te dienen, bedoeld in artikel 3.1.2, de voorschriften voor bestuursrechtelijke handhaving, bedoeld in paragraaf 3.2.1 en voor civielrechtelijke handhaving, bedoeld in artikel 3.2.2.1, kan een onderneming deelnemen aan sectorale regelingen en initiatieven waarbij meerdere betrokkenen zijn betrokken om de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk te ondersteunen, mits deze daarvoor geschikt zijn. [20,4, eerste zin]

2. De geschiktheid van sectorale regelingen en initiatieven waarbij meerdere betrokkenen zijn betrokken kan een onderneming beoordelen in overeenstemming met de richtsnoeren, bedoeld in artikel 20, vierde lid, tweede alinea, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid. [20, 4]

3. Een onderneming die deelneemt aan sectorale regelingen en initiatieven:

- a. kan gebruikmaken van of zich aansluiten bij een relevante risicoanalyse die wordt uitgevoerd door initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen of door leden van die initiatieven;
- b. kan via dergelijke initiatieven doeltreffende passende maatregelen nemen of zich daarbij aansluiten; en
- c. ziet toe op de doeltreffendheid van die maatregelen. [20, 4]

4. Het gebruik van een initiatief van de sector en van meerdere betrokkenen volstaat niet om te voldoen aan:

- a. de verplichting om de eigen werknemers van de onderneming en hun vertegenwoordigers te raadplegen; en [13,6, 2^e zin]
- b. de individuele verplichting van een onderneming tot het nemen van passende maatregelen om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk. [20,4, eerste alinea, laatste zin].

Artikel 2.1.4 Samenwerking met ondernemingen toegespitst op onderdelen van gepaste zorgvuldigheid (artikel 13, zesde lid, 14, zesde lid, en 20, vijfde lid, CSDDD) [leden zijn op volgorde artikelen CSDDD]

1. Een onderneming kan betrokkenen raadplegen door middel van initiatieven van de sector of initiatieven van meerdere betrokkenen om te voldoen aan de verplichtingen, bedoeld in de artikelen 2.2.2.2, derde lid, 2.2.2.3, vierde lid, 2.2.3.1, vijfde lid, 2.2.4.1, vijfde lid, en 2.2.4.5, vijfde lid, mits die raadpleging voldoet aan de vereisten van artikel 2.1.2. [13, 6, 1^e zin]

2. Een onderneming kan deelnemen aan gezamenlijke klachtenprocedures en kennisgevingsmechanismen om te voldoen aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens artikel 2.2.5.1, eerste lid en derde lid, en artikel 2.2.5.2, mits die

gezamenlijke procedures en mechanismen voldoen aan de vereisten van de artikelen 2.2.5.1 respectievelijk 2.2.5.2. [14, 6]

3. Een onderneming kan ook deelnemen aan gezamenlijke klachtenprocedures en kennisgevingsmechanismen via brancheorganisaties, initiatieven van meerdere betrokkenen of bij procedures en mechanismen die zijn ingesteld bij algemene kaderovereenkomst, **mits die gezamenlijke procedures en mechanismen voldoen aan de vereisten van de artikelen 2.2.5.1 respectievelijk 2.2.5.2.** [14, 6]

4. Onverminderd het recht om een gemotiveerde melding in te dienen, bedoeld in artikel 3.1.2, de voorschriften voor bestuursrechtelijke handhaving, bedoeld in paragraaf 3.2.1, en **de voorschriften** voor civielrechtelijke handhaving, bedoeld in artikel 3.2.2.1, kan een onderneming een beroep doen op verificatie door een onafhankelijke derde partij voor een onderneming in haar activiteitenketen of op verzoek van een onderneming in haar activiteitenketen om de naleving van haar verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk te ondersteunen, voor zover deze verificaties geschikt zijn om de nakoming van die verplichtingen te ondersteunen. [20, 5]

5. Een verificatie door een onafhankelijke derde partij voor de naleving door een onderneming van haar verplichtingen gesteld op grond van dit hoofdstuk, kan worden uitgevoerd door andere ondernemingen of door een initiatief van de sector of van meerdere betrokkenen, mits die onafhankelijke derde partij:

- a. objectief en volledig van de onderneming onafhankelijk is;
 - b. vrij is van belangenconflicten en van beïnvloeding van buitenaf;
 - c. **afhankelijk van** de aard van het nadelige gevolg over ervaring en deskundigheid beschikt op het gebied van milieu- of mensenrechtenkwesaties; en
 - d. verantwoordelijk is voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de verificatie.
- [20, 5]

Artikel 2.1.5 Samenwerking niet-Europese onderneming met toezichthouder (artikel 23 en 24, vierde lid, CSDDD)

1. Een niet-Europese onderneming die op Nederlands grondgebied opereert, wijst in een lidstaat van de Europese Unie of in een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte waarin zij werkzaam is schriftelijk een in de Europese Economische Ruimte wonende of gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon aan als gemachtigde vertegenwoordiger, die door de onderneming is gemachtigd om namens die onderneming op te treden in verband met de naleving van de verplichtingen gesteld bij of krachtens deze wet. [3, onderdeel k, 23,1]

2. De aanwijzing geldt bij aanvaarding door de gemachtigde vertegenwoordiger in overeenstemming met het recht van de lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische

Ruimte waarin de gemachtigde vertegenwoordiger woonachtig of gevestigd is. [23, 1]

3. De onderneming verstrekt aan de Autoriteit Consument en Markt en, als de gemachtigde vertegenwoordiger is gevestigd in een andere lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte dan Nederland, ook aan de bevoegde autoriteit van die lidstaat:

- a. de mededeling dat zij een niet-Europese onderneming is; [23,3]
- b. de naam, het adres, het e-mailadres en het telefoonnummer van de gemachtigde vertegenwoordiger.[23, 2]

4. De gemachtigde vertegenwoordiger verstrekt op verzoek een afschrift van de aanwijzing als gemachtigde vertegenwoordiger in de Nederlandse of Engelse taal aan de Autoriteit Consument en Markt.[23, 2]

5. De onderneming stelt de gemachtigde vertegenwoordiger in staat om:

- a. kennisgevingen te ontvangen over aangelegenheden voor de naleving en handhaving van deze wet van de Autoriteit Consument en Markt; en
- b. samen te werken met en te voldoen aan de verzoeken van de Autoriteit Consument en Markt voor het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens hoofdstuk 2, door aan hem noodzakelijke bevoegdheden en middelen ter beschikking te stellen, waaronder de bevoegdheid om informatie te verstrekken over die onderneming. [23, 4]

Artikel 2.1.6 Delen van middelen en informatie (artikel 5, tweede en derde lid, CSDDD)

1. Een onderneming kan middelen en informatie delen binnen haar groep en met andere juridische entiteiten voor het naleven van de verplichtingen gesteld bij of krachtens **dit** hoofdstuk en, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 5 tot en met 17 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid. [5, 2]

2. Een onderneming kan voor het naleven van de verplichtingen, bedoeld in het eerste lid, evenwel niet een zakenpartner verplichten tot bekendmaking van:

a. een bedrijfsgeheim als bedoeld in artikel 1 van de Wet bescherming bedrijfsgeheimen, tenzij het gaat om:

1°. de bekendmaking van de identiteit van een directe of indirecte zakenpartner;

2°. essentiële informatie die nodig is om feitelijke of potentiële nadelige gevolgen in kaart te brengen,

mits dit noodzakelijk is en naar behoren is gerechtvaardigd voor de naleving door de onderneming van de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of

een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 5 tot en met 17 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid en onverminderd de mogelijkheid voor de zakenpartner om zijn bedrijfsgeheimen te beschermen met de mechanismen van de Wet bescherming bedrijfsgeheimen. [5, 3]

b. gerubriceerde of andere informatie, als die bekendmaking een risico voor het belang van de nationale veiligheid zou inhouden. [5, 3 laatste volzin]

Artikel 2.1.7 Bewaren van documentatie over gepaste zorgvuldigheid (artikel 5, tweede en derde lid, CSDDD)

1. Om de naleving van de verplichtingen aan te kunnen tonen, bewaart een onderneming documentatie, met inbegrip van ondersteunend bewijsmateriaal, over de maatregelen die zijn uitgevoerd om aan de verplichtingen gesteld bij of krachtens dit hoofdstuk of, in voorkomend geval, de bepalingen van andere lidstaten van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte ter omzetting van de artikelen 5 tot en met 17 van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid te voldoen. [5, 4, 1^e alinea]

2. Een onderneming bewaart bovengenoemde documentatie gedurende ten minste zeven jaar vanaf het moment waarop die documentatie is opgesteld of verkregen. [5,4, 1^e alinea]

3. Als op het tijdstip waarop de bewaartermijn verloopt een procedure op grond van deze wet loopt, hetzij in bezwaar, hetzij bij de rechter, wordt de termijn verlengd tot onherroepelijk op de procedure is beslist. [5, 4, 2^e alinea]

Artikel 2.1.8 Delegatiegrondslag

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voor de nadere verduidelijking van de verplichtingen, bedoeld in dit hoofdstuk, en de goede uitvoering van dit hoofdstuk, nadere regels worden gesteld.

2. Bij regeling van Onze Minister kunnen voor de uitwerking van details van dit hoofdstuk en voorschriften van administratieve aard nadere regels worden gesteld.

Afdeling 2.2 Specifieke bepalingen gepaste zorgvuldigheid

Paragraaf 2.2.1 Beleid

Artikel 2.2.1.1 Integratie gepaste zorgvuldigheid in beleid en risico-beheersystemen (artikel 7 CSDDD)

1. Een onderneming stelt beleid op voor risicogebaseerde gepaste zorgvuldigheid en integreert dat in haar relevante beleid en risico-beheersystemen.[7,1]

2. Het beleid voor gepaste zorgvuldigheid wordt ontwikkeld in overleg met de werknemers van de onderneming en hun vertegenwoordigers. Het overleg gaat vooraf aan de vaststelling van het beleid. [7, 2, aanhef]

3. Het beleid voor gepaste zorgvuldigheid bestaat uit:

- a. een beschrijving van de aanpak van gepaste zorgvuldigheid door de onderneming, ook voor de lange termijn;
- b. een gedragscode, bestaande uit regels en beginselen, die in de onderneming en haar dochteronderneming alsook bij haar directe of indirecte zakenpartners moet worden nageleefd in overeenstemming met de artikelen 2.2.3.2, eerste en tweede lid, en 2.2.4.2, eerste en tweede lid;
- c. een beschrijving van de procedures die zijn ingevoerd en de maatregelen die zijn genomen om gepaste zorgvuldigheid te implementeren, met inbegrip van de maatregelen voor:
 - 1°. het controleren van de naleving van de gedragscode binnen de eigen onderneming en, in voorkomend geval, die van haar dochterondernemingen; en
 - 2°. de uitbreiding van de toepassing van de gedragscode op zakenpartners. [7, 2, a t/m c]

4. Een onderneming evalueert tweejaarlijks haar beleid voor gepaste zorgvuldigheid, en houdt daarbij rekening met de vastgestelde nadelige gevolgen, de genomen passende maatregelen en het resultaat van de monitoring. [7, 3]

5. Rekening houdend met de vastgestelde nadelige gevolgen, de genomen passende maatregelen en het resultaat van de monitoring actualiseert een onderneming haar beleid voor gepaste zorgvuldigheid:

- a. direct nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan van de status quo van haar activiteiten, de activiteiten van haar dochteronderneming of die van haar zakenpartners, van het juridische of ondernemingsklimaat of na elke andere substantiële wijziging van haar situatie of operationele context; en
- b. als de resultaten van de tweejaarlijkse evaluatie van het beleid daartoe noodzakelijk zijn. [7,3]

Paragraaf 2.2.2 Risicoanalyse

Artikel 2.2.2.1 Vaststelling en beoordeling van nadelige gevolgen (artikel 8, eerste en tweede lid, en derde lid, onder c, CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om potentiële en feitelijke nadelige gevolgen vast te stellen en te beoordelen van haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als de activiteiten van haar zakenpartners verband houden met haar activiteitenketen, van haar zakenpartners. [8, 1]

2. Een onderneming neemt passende maatregelen om, rekening houdend met risicofactoren:

- a. op basis van redelijkerwijs beschikbare informatie een verkennend onderzoek te doen naar haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als deze verband houden met haar activiteitenketen, die van haar zakenpartners;
- b. op basis van de resultaten van het verkennend onderzoek vast te stellen op welke algemene gebieden zich het meest waarschijnlijk nadelige gevolgen zullen voordoen en waar deze gevolgen het meest ernstig zullen zijn;
- c. op basis van de vaststelling, een diepgaande beoordeling uit te voeren op die gebieden waar zich het meest waarschijnlijk nadelige gevolgen zullen voordoen en deze gevolgen het meest ernstig zullen zijn. [8, 2, definitie risicofactor]

3. Wanneer op meerdere gebieden nadelige gevolgen zich even waarschijnlijk zullen voordoen of even ernstig zullen zijn, mag een onderneming prioriteit geven aan het beoordelen van gebieden waarin directe zakenpartners betrokken zijn. [8, 2 bis onder c].

Artikel 2.2.2.2 Informatieverzameling voor de vaststelling en beoordeling van nadelige gevolgen (artikel 8, derde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming maakt voor het verkennend onderzoek, vaststellen en beoordelen van nadelige gevolgen, bedoeld in artikel 2.2.2.1, tweede lid, in voorkomend geval, gebruik van:

- a. kwantitatieve en kwalitatieve informatie;
- b. passende middelen, waaronder onafhankelijke verslagen, digitale oplossingen en initiatieven van de sector of initiatieven van meerdere betrokkenen; en
- c. informatie verkregen door de klachtenprocedure en het kennisgevingsmechanisme, bedoeld in paragraaf 2.2.5. [8,3]

2. Een onderneming kan voor de diepgaande beoordeling, bedoeld in artikel 2.2.2.1, tweede lid, onder c, informatie opvragen bij zakenpartners, waarbij zij:

- a. alleen informatie van zakenpartners opvraagt als dat noodzakelijk is;
- b. bij een zakenpartner met minder dan 5.000 werknemers alleen informatie opvraagt wanneer die informatie niet redelijkerwijs met andere middelen kan worden verkregen;
- c. als de benodigde informatie kan worden verkregen van verschillende zakenpartners, prioriteit geeft aan, voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, het rechtstreeks opvragen van informatie bij de zakenpartner of zakenpartners waar de nadelige gevolgen zich het meest waarschijnlijk zullen voordoen. [8, 2bis, tot en met b]

3. Relevante betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het verzamelen van de nodige informatie over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor het verkennend onderzoek en het vaststellen en beoordelen daarvan, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen, bedoeld in artikel 2.1.2. [13, 3]

Artikel 2.2.2.3 Prioritering potentiële en feitelijke nadelige gevolgen (artikel 3, 9 en 13 CSDDD)

1. Als een onderneming niet alle vastgestelde potentiële en feitelijke nadelige gevolgen direct en geheel kan voorkomen, verlichten, beëindigen of tot een minimum beperken, dan prioriteert zij deze gevolgen op basis van de ernst en de mate van waarschijnlijkheid dat het gevolg zich zou kunnen voordoen. [9, 1-2]
2. Bij het bepalen van de mate van de ernst van een nadelig gevolg wordt rekening gehouden met:
 - a. de aard, gradatie, reikwijdte of onomkeerbaarheid van het nadelige gevolg waardoor het bijzonder significant is;
 - b. de reikwijdte van het nadelige gevolg, dat wordt bepaald door het aantal personen dat wordt of kan worden getroffen of de mate waarin het milieu schade ondervindt of schade kan ondervinden, of op een andere manier kan worden getroffen, inclusief de onomkeerbaarheid van de schade; en
 - c. de onomkeerbaarheid van het nadelige gevolg, dat wordt bepaald door de beperkingen op het vermogen om de situatie van de getroffen personen of het getroffen milieu binnen een redelijk tijdsbestek te herstellen tot een situatie die gelijkwaardig is aan de situatie voorafgaand aan het gevolg. [3, I en 3,v]
3. Als een onderneming de meest ernstige en waarschijnlijke nadelige gevolgen binnen een redelijke termijn heeft voorkomen, verlicht, tot een minimum beperkt of beëindigd, pakt zij de minder ernstige en minder waarschijnlijke nadelige gevolgen aan. [9, 3]
4. Relevante betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het prioriteren van de nadelige gevolgen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen, bedoeld in artikel 2.1.2. [13,3]

Paragraaf 2.2.3 Preventie van potentiële nadelige gevolgen

Artikel 2.2.3.1 Voorkomen en verminderen potentiële nadelige gevolgen (artikel 10, eerste, tweede lid en derde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om potentiële nadelige gevolgen die op grond van artikel 2.2.2.1 zijn vastgesteld of hadden moeten zijn vastgesteld, te voorkomen of, als dat niet of niet onmiddellijk mogelijk is, afdoende te beperken met inachtneming van het tweede tot en met vijfde lid en artikel 2.2.2.3. [10,1, 1^e alinea]
2. Bij het nemen van passende maatregelen wordt naar behoren rekening gehouden met:
 - a. of het potentiële nadelige gevolg mogelijk door:
 - 1°. alleen de onderneming is veroorzaakt,

2°. door de onderneming en een dochteronderneming of zakenpartner is veroorzaakt, **door handelen of nalaten**; of

3°. alleen **een** zakenpartner in de activiteitenketen van die onderneming is veroorzaakt;

b. of het potentiële nadelige gevolg zich kan voordoen in de activiteiten van een dochteronderneming, directe zakenpartner of indirecte zakenpartner; en

c. het vermogen van de onderneming om invloed uit te oefenen op de zakenpartner die het potentiële nadelige gevolg mogelijk veroorzaakt of mede veroorzaakt. [10,1, 2^e alinea]

3. Zo nodig, neemt een onderneming de volgende passende maatregelen:

a. als dat nodig is door de aard of de complexiteit van de vereiste preventieve maatregelen, **het direct ontwikkelen en uitvoeren van een preventief actieplan toegespitst op de activiteiten en de activiteitenketens van de onderneming**, met daarin opgenomen:

1°. een redelijk en duidelijk omschreven tijdpad voor de uitvoering van passende maatregelen;

2°. kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het meten van verbeteringen;

b. **het plegen van de nodige** aanpassingen of verbeteringen **in** financiële of niet-financiële investeringen onder meer:

1°. faciliteiten;

2°. productieprocessen of andere operationele processen; en

3°. productie-infrastructuur;

c. **het aanbrengen van** de nodige wijzigingen of verbeteringen in het eigen ondernemingsplan en in de algemene strategieën en activiteiten van de onderneming, met inbegrip van:

1°. inkooppraktijken;

2°. ontwerppraktijken; en

3°. distributiepraktijken;

d. gerichte en evenredige steun verlenen aan een zakenpartner van de onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort, mits dit in het licht van de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner noodzakelijk is, door onder meer:

1°. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, opleidingen of verbetering van beheersystemen; en

2°. **directe financiering, leningen tegen lage rente, garanties voor continue inkoop of ondersteuning bij het verkrijgen van financiering te verlenen, als de naleving van de gedragscode of het corrigerend actieplan de levensvatbaarheid van die zakenpartner in gevaar zou brengen;**

e. in overeenstemming met het Unierecht, waaronder het mededingingsrecht, samenwerken met andere entiteiten, **onder meer, in voorkomend geval**, om de onderneming beter in staat te stellen het nadelige gevolg te voorkomen of te beperken, vooral als geen andere maatregel geschikt of doeltreffend is. [10, 2]

4. Een onderneming kan, zo nodig, **aanvullende** passende maatregelen nemen, waaronder:

a. het gesprek aangaan met een zakenpartner over de verwachtingen van de onderneming over het voorkomen of beperken van potentiële nadelige gevolgen; of

b. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, richtsnoeren, administratieve en financiële steun, waaronder leningen of andere vormen van financiering, daarbij rekening houdend met de middelen, kennis en beperkingen van **de** zakenpartner.[10, 3]

5. Een preventief actieplan of een versterkt preventief actieplan:

a. wordt door een onderneming ontwikkeld met raadpleging van **relevante** betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen, **bedoeld in artikel 2.1.2**. [13,3^e lid]; en

b. kan door een onderneming worden ontwikkeld in samenspraak of samenwerking met initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen [10, 2^e lid, a i.s.m. 20, 4, 1^e zin].

Artikel 2.2.3.2 Contractuele garanties bij potentiële nadelige gevolgen (artikel 10, tweede lid, onder b, vierde **en vijfde lid, CSDDD)**

1. Een onderneming vraagt, in voorkomend geval, als passende maatregel als bedoeld in artikel 2.2.3.1, derde lid, een directe zakenpartner om contractuele garanties, met als doel dat die zakenpartner:

- a. de gedragscode van de onderneming naleeft;
- b. zo nodig, **een** preventief actieplan naleeft; en
- c. in overeenstemming met **die code of dat actieplan** contractuele garanties vastlegt met zijn partners **voor zover** hun activiteiten deel uitmaken van de activiteitenketen van de onderneming. [10, 2,b]

2. Als potentiële nadelige gevolgen niet voorkomen of beperkt konden worden door passende maatregelen, kan een onderneming een indirecte zakenpartner vragen om contractuele garanties, met als doel dat **deze** zakenpartner:

- a. de gedragscode van de onderneming naleeft; **of**
- b. een preventief actieplan naleeft. [10, 4]

3. Een onderneming neemt passende maatregelen om **de naleving van** contractuele garanties te controleren, waarbij de onderneming gebruik kan maken van verificatie door een onafhankelijke derde partij, **onder meer via** de mogelijkheden voor samenwerking met andere ondernemingen. [10, 5, 1^e alinea]

Artikel 2.2.3.3 Contractuele garanties bij zakenpartner uit het midden- en kleinbedrijf (artikel 10, vijfde lid, CSDDD)

1. Als een zakenpartner een onderneming is die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. zijn de gebruikte voorwaarden in de contractuele garanties of een overeenkomst, billijk, redelijk en niet-discriminerend; en
- b. beoordeelt een onderneming of de contractuele garanties vergezeld moeten gaan van passende maatregelen als bedoeld in artikel 2.2.3.1, derde lid, onder d. [10, 5, 2^e alinea, 1^e 2 zinnen]

2. Als maatregelen worden genomen om naleving te controleren en de zakenpartner is een onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. draagt de onderneming de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij, of
- b. kan de zakenpartner de resultaten van die verificatie delen met andere ondernemingen, als:
 - 1°. de zakenpartner verzoekt om ten minste een deel van de kosten te betalen van de verificatie door een onafhankelijke derde partij; of
 - 2°. dat is overeengekomen met de onderneming. [10, 5, 2^e alinea, laatste 2 zinnen]

Artikel 2.2.3.4 Wijziging relatie met zakenpartner [artikel 10, zesde lid, CSDDD]

1. Als potentiële nadelige gevolgen zijn verbonden aan een zakenpartner of zich in de activiteitenketen bevinden, en niet voorkomen of afdoende beperkt kunnen worden door de passende maatregelen, is een onderneming, in laatste instantie **en totdat het nadelige gevolg is aangepakt**, verplicht:

- a. af te zien van het aangaan van nieuwe relaties met die zakenpartner of het uitbreiden van bestaande relaties met een zakenpartner verbonden aan, of in de activiteitenketen waar, het nadelige gevolg zich heeft voorgedaan;
- b. de zakelijke relatie met betrekking tot de betrokken activiteiten op te schorten, mits de wetgeving die daarop van toepassing is dit toestaat, ook om haar hefboomwerking uit te oefenen of te vergroten;;**
- c. een versterkt preventief actieplan voor dat specifieke nadelige gevolg vast te stellen; en
- d. dat actieplan **zonder onnodige vertraging** uit te voeren, mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat **die** inspanningen zullen slagen. [10, 6, 1^e alinea t/m **c**]

2. Voordat een zakelijke relatie wordt opgeschort, beoordeelt een onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de nadelige gevolgen die daaruit voortvloeien duidelijk ernstiger zijn dan het nadelige gevolg dat niet kon worden voorkomen of

afdoende beperkt. Als dit het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten. [10, 6, 3^e alinea]

3. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie op te schorten:
 - a. neemt **de onderneming** maatregelen om de gevolgen van de opschorting te voorkomen, te beperken of te beëindigen;
 - b. deelt **de onderneming de opschorting binnen een redelijke termijn mede aan** de betrokken zakenpartner; en
 - c. evalueert **de onderneming** dat besluit voortdurend. [10, 6, 5^e alinea]
4. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie niet op te schorten:
 - a. monitort **de onderneming** het potentiële nadelige gevolg;
 - b. **beoordeelt de onderneming** periodiek:
 - 1°. dat besluit;
 - 2°. of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn; [10, 6, 6^e alinea] en
 - c. is **de onderneming** in staat aan de Autoriteit Consument en Markt verslag uit te brengen over het besluit **tot opschorting met een deugdelijke motivering** daarvoor. [10, 6, 3^e alinea, laatste zin]

Paragraaf 2.2.4 Beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen en herstel bieden

Artikel 2.2.4.1 Beëindigen en minimaliseren feitelijke nadelige gevolgen (artikel 11, eerste t/m vierde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming neemt passende maatregelen om een einde te maken aan feitelijke nadelige gevolgen die zijn vastgesteld of hadden moeten zijn vastgesteld, met inachtneming van het tweede tot en met vijfde lid en artikel 2.2.2.3. Als aan het nadelige gevolg niet onmiddellijk een einde kan worden gemaakt, beperkt een onderneming de omvang van dat gevolg tot een minimum [11,1, 1^e alinea, en 2]
2. Bij het nemen van passende maatregelen wordt naar behoren rekening gehouden met:
 - a. of het feitelijke nadelige gevolg door:
 - 1°. alleen de onderneming is veroorzaakt;
 - 2°. de onderneming en een dochteronderneming of zakenpartner is veroorzaakt, **door handelen of nalaten**; of
 - 3°. alleen **een** zakenpartner in de activiteitenketen van die onderneming is veroorzaakt;
 - b. of het feitelijke nadelige gevolg zich heeft voorgedaan in de activiteiten van een dochteronderneming, directe zakenpartner of indirecte zakenpartner; en
 - c. het vermogen van de onderneming om invloed uit te oefenen op de zakenpartner die het feitelijke nadelige gevolg heeft veroorzaakt of mede veroorzaakt. [11,1, 2^e alinea]

3. Zo nodig, neemt een onderneming de volgende passende maatregelen:

- a. het neutraliseren van het nadelige gevolg of de omvang ervan tot een minimum beperken, waarbij die maatregelen in verhouding staan tot de ernst van het nadelige gevolg en tot de mate van betrokkenheid van de onderneming bij het nadelige gevolg;
- b. als het nadelige gevolg niet onmiddellijk kan worden beëindigd, **het direct ontwikkelen en uitvoeren van een corrigerend actieplan** toegespitst op de activiteiten en de activiteitenketens van de onderneming, met daarin opgenomen:
 - 1°. een redelijk en duidelijk omschreven tijdpad voor de uitvoering van passende maatregelen;
 - 2°. kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren voor het meten van verbeteringen;
- c. **het plegen van de nodige aanpassingen of verbeteringen** in financiële of niet-financiële investeringen **in** onder meer:
 - 1°. faciliteiten;
 - 2°. productieprocessen of andere operationele processen; en
 - 3°. productie-infrastructuur;
- d. **het aanbrengen van** de nodige wijzigingen of verbeteringen in het eigen ondernemingsplan en in de algemene strategieën en activiteiten van de onderneming, met inbegrip van:
 - 1°. inkooppraktijken;
 - 2°. ontwerppraktijken; en
 - 3°. distributiepraktijken;
- e. **gerichte en evenredige steun verlenen** aan een zakenpartner van de onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort, mits dit in het licht van de middelen, kennis en beperkingen van die zakenpartner noodzakelijk is, door onder meer:
 - 1°. toegang te verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, opleidingen of verbetering van beheersystemen; en
 - 2°. **directe financiering, leningen tegen lage rente, garanties voor continue inkoop of ondersteuning bij het verkrijgen van financiering te verlenen, als de naleving van de gedragscode of het corrigerend actieplan de levensvatbaarheid van die zakenpartner in gevaar zou brengen;**

f. in overeenstemming met het Unierecht, waaronder het mededingingsrecht, samenwerken met andere entiteiten, **onder meer, in voorkomend geval**, om de onderneming beter in staat te stellen het nadelige gevolg te beëindigen of de omvang ervan tot een minimum te beperken, vooral als geen andere maatregel geschikt of doeltreffend is;

g. herstel bieden in overeenstemming met artikel 2.2.4.5. [11, 3]

4. Een onderneming kan, zo nodig, **aanvullende** passende maatregelen nemen, waaronder:

a. het gesprek aangaan met een zakenpartner over de verwachtingen van de onderneming over het beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen of tot een minimum beperken van de omvang ervan; of

b. toegang verlenen tot of het mogelijk maken van capaciteitsopbouw, richtsnoeren, administratieve en financiële steun, waaronder leningen of andere vormen van financiering, daarbij rekening houdend met de middelen, kennis en beperkingen van **de** zakenpartner.[11, 4]

5. Een corrigerend actieplan of een versterkt corrigerend actieplan:

a. wordt door een onderneming ontwikkeld met raadpleging van **relevante** betrokkenen, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen, **bedoeld in artikel 2.1.2**; en [13,3^e lid]

b. kan door een onderneming worden ontwikkeld in samenspraak of samenwerking met initiatieven van de sector of van meerdere betrokkenen [11, 3^e lid, b].

Artikel 2.2.4.2 Contractuele garanties bij feitelijke nadelige gevolgen (artikel 11, derde lid, onder c, vijfde en zesde lid, en 13 CSDDD)

1. Een onderneming vraagt, in voorkomend geval, als passende maatregel als bedoeld in artikel 2.2.4.1, derde lid, een directe zakenpartner om contractuele garanties, met als doel dat die zakenpartner:

a. de gedragscode van de onderneming naleeft;

b. zo nodig, **een** corrigerend actieplan naleeft; en

c. in overeenstemming **met die code of dat actieplan**, contractuele garanties vastlegt met zijn partners **voor zover** hun activiteiten deel uitmaken van de activiteitenketen van de onderneming.[11, 3,c]

2. Als feitelijke nadelige gevolgen niet beëindigd of afdoende tot een minimum beperkt konden worden door passende maatregelen, kan een onderneming een indirecte zakenpartner vragen om contractuele garanties, met als doel dat de **ze** zakenpartner:

a. de gedragscode van de onderneming naleeft; **of**

b. een corrigerend actieplan naleeft. [11, 5]

3. Een onderneming neemt passende maatregelen om contractuele garanties te controleren op naleving, waarbij de onderneming gebruik kan maken van verificatie door een onafhankelijke derde partij, **onder meer via** de mogelijkheden voor samenwerking met andere ondernemingen. [11, 6, 1^e alinea]

Artikel 2.2.4.3 Contractuele garanties bij zakenpartner uit het midden- en kleinbedrijf (artikel 11, zesde lid, CSDDD)

1. Als een zakenpartner een onderneming is die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. zijn de gebruikte voorwaarden in de contractuele garanties of een overeenkomst, billijk, redelijk en niet-discriminerend; en
- b. beoordeelt een onderneming of de contractuele garanties vergezeld moeten gaan van passende maatregelen als bedoeld in artikel 2.2.4.1, derde lid, onder e. [11, 6, 2^e alinea, 1^e 2 zinnen]

2. Als maatregelen worden genomen om naleving te verifiëren en de zakenpartner is een onderneming die tot het midden- en kleinbedrijf behoort:

- a. draagt de onderneming de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij, of
- b. kan de zakenpartner de resultaten van die verificatie delen met andere ondernemingen, als:
 - 1°. de zakenpartner verzoekt om ten minste een deel van de kosten van de verificatie door een onafhankelijke derde partij te betalen; of
 - 2°. dat is overeengekomen met de onderneming. [11, 6, 2^e alinea, laatste 2 zinnen]

Artikel 2.2.4.4 Wijziging relatie met zakenpartner [artikel 11, zevende lid, CSDDD]

1. Als feitelijke nadelige gevolgen zijn verbonden aan een zakenpartner of zich in de activiteitenketen bevinden, en niet voorkomen of afdoende beperkt kunnen worden door de passende maatregelen, is een onderneming, in laatste instantie **en totdat het nadelige gevolg is aangepakt**, verplicht:

- a. af te zien van het aangaan van nieuwe relaties met die zakenpartner of het uitbreiden van bestaande relaties met een zakenpartner verbonden aan, of in de activiteitenketen waar, het nadelige gevolg zich heeft voorgedaan,
- b. **de zakelijke relatie met betrekking tot de betrokken activiteiten op te schorten, mits de wetgeving die daarop van toepassing is dit toestaat, ook om haar hefboomwerking uit te oefenen of te vergroten;**
- c. een versterkt corrigerend actieplan voor dat **specifieke** nadelige gevolg vast te stellen; en
- d. dat actieplan **zonder onnodige vertraging** uit te voeren, mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat die inspanningen zullen slagen. [11, 7, 1^e alinea t/m **c**]

2. Voordat een zakelijke relatie wordt opgeschort, beoordeelt een onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de nadelige gevolgen die daaruit voortvloeien duidelijk ernstiger zijn dan het nadelige gevolg dat niet kon worden voorkomen of afdoende **tot een minimum kon worden** beperkt. Als dit het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten. [11, 7, 3^e alinea, eerste zinnen]
3. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie op te schorten:
 - a. neemt **de onderneming** maatregelen om de gevolgen van de opschorting te voorkomen, te beperken of te beëindigen;
 - b. deelt **de onderneming de opschorting** binnen een redelijke termijn mede aan de betrokken zakenpartner; en
 - c. evalueert **de onderneming** dat besluit voortdurend. [11, 7, 5^e alinea]
4. Als de onderneming besluit de zakelijke relatie niet op te schorten:
 - a. monitort **de onderneming** het feitelijke nadelige gevolg;
 - b. **beoordeelt de onderneming** periodiek:
 - 1°. dat besluit;
 - 2°. of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn; [11, 7, 5^e alinea]en
 - c. is **de onderneming** in staat aan de Autoriteit Consument en Markt verslag uit te brengen over dat besluit **tot opschorting met een deugdelijke motivering** daarvoor. [11, 6, 2^e alinea, laatste zin]

Artikel 2.2.4.5 Herstel feitelijke nadelige gevolgen (artikel 3, 12 en 13, derde lid, CSDDD)

1. Een onderneming biedt herstel als zij een feitelijk nadelig gevolg heeft veroorzaakt of mede heeft veroorzaakt. [12, 1]
2. Het bieden van herstel betekent dat de onderneming, in verhouding tot haar betrokkenheid bij het nadelige gevolg, de getroffen persoon of personen, gemeenschappen of het milieu in een situatie brengt die gelijkwaardig is aan of zo dicht mogelijk aansluit bij de situatie waarin zij zich zouden hebben bevonden als een feitelijk nadelig gevolg zich niet had voorgedaan. [3, t]
3. Het bieden van herstel houdt onder meer in:
 - a. financiële of niet-financiële compensatie door de onderneming aan een of meer personen die door het feitelijke nadelige gevolg worden getroffen, en
 - b. in voorkomend geval, terugbetaling van de door overheidsinstanties voor alle noodzakelijke herstelmaatregelen gemaakte kosten. [3, t]
4. Als het feitelijke nadelige gevolg alleen door de zakenpartner van een onderneming is veroorzaakt, kan die onderneming:
 - a. vrijwillig herstel bieden; [12, 2, 1^e zin] en
 - b. gebruikmaken van haar vermogen om die zakenpartner te beïnvloeden, om hem herstel te laten bieden. [12, 2, 2^e zin]

5. **Relevante** betrokkenen worden door een onderneming geraadpleegd bij het vaststellen van passende maatregelen voor het bieden van herstel, in overeenstemming met de voorschriften voor betekenisvolle samenwerking met betrokkenen, **bedoeld in artikel 2.1.2.** [13,3]

Paragraaf 2.2.5 Klachtenprocedure en kennisgevingsmechanisme

Artikel 2.2.5.1 Klachtenprocedure (artikel 14, eerste t/m vierde lid, CSDDD)

1. Een onderneming zorgt voor een goed functionerende klachtenprocedure en biedt de mogelijkheid om klachten bij haar in te dienen over gerechtvaardigde zorgen over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu van haar activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als die partners verband houden met haar activiteitenketen, de activiteiten van haar zakenpartners. [14, 1]

2. De klachten kunnen bij een onderneming worden ingediend door:

- a. natuurlijke personen of rechtspersonen die worden getroffen of redelijke gronden hebben om aan te nemen dat zij getroffen kunnen worden door een nadelig gevolg en de namens hen optredende vertegenwoordigers, zoals maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers;
- b. vakbonden en andere vertegenwoordigers van werknemers, die in de activiteitenketen van die onderneming werken; en
- c. als de klacht betrekking heeft op een nadelig gevolg voor het milieu, maatschappelijke organisaties die actief zijn op en ervaring hebben met aanverwante gebieden. [14, 2]

3. De procedure voor de behandeling van klachten door een onderneming:

- a. is eerlijk, openbaar beschikbaar, toegankelijk, voorspelbaar en transparant;
- b. bevat een regeling voor kennelijk ongegronde klachten;
- c. regelt bescherming van de klager tegen represailles door de vertrouwelijkheid van de identiteit van de klager te waarborgen, waarbij geldt dat artikel 1a, derde, vierde en vijfde lid, van de Wet bescherming klokkenluiders van overeenkomstige toepassing is; en
- d. wordt kenbaar gemaakt aan de betrokken werknemersvertegenwoordigers en vakbonden.[14,3, 1^e alinea]

4. Een klager heeft recht op:

- a. een tijdige en passende opvolging van de klacht;
- b. een bijeenkomst met een vertegenwoordiger op passend niveau van de onderneming waarin dat nadelig gevolg en het potentiële herstel daarvan, wordt besproken, mits het gaat om een klacht die betrekking heeft op een nadelig gevolg **dat** in overeenstemming met artikel 2.2.2.**3**, tweede lid, wordt aangemerkt als ernstig;
- c. een motivering van een gegrond of ongegrond verklaarde klacht; en [14,4]

d. informatie over de genomen of te nemen maatregelen.[14,4]

5. Als een klacht gegrond is, wordt het nadelige gevolg **waarop de klacht betrekking heeft** beschouwd als vastgesteld in de risicoanalyse, bedoeld in artikel 2.2.2.1, eerste lid, en neemt de onderneming passende maatregelen in overeenstemming met de voorschriften voor de preventie van potentiële nadelige gevolgen, het beëindigen van feitelijke nadelige gevolgen en het bieden van herstel. [14, 3, 2^e alinea]

Artikel 2.2.5.2 Kennisgevingsmechanisme (artikel 14, vijfde lid, CSDDD)

1. Een onderneming zorgt voor een toegankelijk kennisgevingsmechanisme, dat de mogelijkheid biedt om een kennisgeving bij haar in te dienen over informatie of gerechtvaardigde zorgen over potentiële of feitelijke nadelige gevolgen voor de mensenrechten en het milieu van haar eigen activiteiten, die van haar dochteronderneming en, als die partners verband houden met haar activiteitenketen, de activiteiten van haar zakenpartners.

2. Een kennisgeving kan bij een onderneming worden ingediend door personen en entiteiten.

3. Een onderneming zorgt voor bescherming van de kennisgever tegen represailles door de vertrouwelijkheid van de identiteit van de kennisgever te waarborgen, waarbij geldt dat artikel 1a, derde, vierde en vijfde lid, van de Wet bescherming klokkenluiders van overeenkomstige toepassing is.

4. De onderneming kan personen of entiteiten die een kennisgeving indienen, in voorkomend geval, in kennis stellen van de genomen of te nemen maatregelen.[14,5]

Paragraaf 2.2.6 Monitoring

Artikel 2.2.6.1 Evalueren en beoordelen activiteiten en maatregelen (artikel 15)

1. Een onderneming evalueert en beoordeelt de passendheid en doeltreffendheid van de uitvoering van haar activiteiten en maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid, die van haar dochteronderneming en, als deze verband houden met haar activiteitenketen, die van haar zakenpartners. [15, 1^e zin]

2. Beoordeling vindt zoveel mogelijk plaats op basis van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren. [15, 2^e zin]

3. Een onderneming verricht de monitoring:

- a. periodiek, maar ten minste **vijfjaarlijks**;
- b. direct nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan; en
- c. steeds als er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat **de passende maatregelen niet langer afdoende of doeltreffend zijn** of er nieuwe risico's zijn op nadelige gevolgen. [15, 2^e zin]

4. Een onderneming verwerkt, in voorkomend geval en met inachtneming van informatie van betrokkenen, de resultaten van de beoordeling door actualisering van haar gepaste zorgvuldigheidsbeleid, de risico-analyse en de te nemen passende maatregelen. [15, 3^e zin]

Paragraaf 2.2.7 Communicatie

Artikel 2.2.7.1 Publiceren verklaring over gepaste zorgvuldigheid (artikel 16 CSDDD)

1. Een onderneming publiceert jaarlijks een verklaring over haar beleid en genomen passende maatregelen voor gepaste zorgvuldigheid in het voorgaande kalenderjaar. [16, 1, aanhef]

2. Een niet-Europese onderneming neemt in de verklaring ook informatie op over de gemachtigde vertegenwoordiger. [16, 1, 2e alinea]

3. Een onderneming publiceert de verklaring:

- a. op haar website;
- b. in de Nederlandse of Engelse taal en, als daarvan verschillend, in een taal die in de internationale zakenwereld gebruikelijk is; en [16, 1, aanhef en a]
- c. binnen twaalf maanden na afloop van het boekjaar waarvoor de verklaring wordt opgesteld, of, voor een onderneming die vrijwillig rapporteert in overeenstemming met de richtlijn jaarrekening, uiterlijk op de datum van publicatie van de jaarrekening. [16, 1, b]

4. De verplichting tot het opstellen en jaarlijks publiceren van een verklaring is niet van toepassing op een onderneming die:

- a. verplicht is tot duurzaamheidsrapportering op grond van de vereisten gesteld krachtens artikel 391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- b. vrijgesteld is van duurzaamheidsrapportering op grond van de voorwaarden gesteld krachtens artikel 391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. [16, 2]

Artikel 2.2.7.2 Vereisten indiening verklaring over gepaste zorgvuldigheid (artikel 17 CSDDD)

De jaarlijkse verklaring, bedoeld in artikel 2.2.7.1, eerste lid, voldoet voor het toegankelijk maken via het Europees centraal toegangspunt aan de volgende vereisten:

- a. de informatie is opgesteld in een voor data-extractie geschikt formaat, bedoeld in artikel 2, onder 3, van de verordening Europees centraal toegangspunt, of in een machinaal leesbaar formaat, als bedoeld in artikel 2, onder 4, van die verordening;
- b. de informatie gaat vergezeld van de volgende metadata:
 - 1°. alle namen van de onderneming waarop de informatie in de verklaring betrekking heeft;

- 2°. de identificatiecode van de onderneming, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder b, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
- 3°. de grootte van de onderneming naar categorie, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder d, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
- 4°. de industriector van de economische activiteiten van de onderneming, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder e, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
- 5°. het type informatie, bedoeld in artikel 7, vierde lid, onder c, van de verordening Europees centraal toegangspunt;
- 6°. een vermelding of de informatie in de verklaring persoonsgegevens bevat.
[17, 1, 2^e alinea, onder a en b]

HOOFDSTUK 3. TOEZICHT EN HANDHAVING

Afdeling 3.1 Toezicht

Artikel 3.1.1 Toezichthoudende autoriteit (artikel 10, 6^e lid, tweede alinea, 7^e lid, tweede alinea, en artikel 24, CSDDD)

De Autoriteit Consument en Markt is de toezichthoudende autoriteit voor het toezicht op de naleving van de voorschriften gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2. [24,1]

Artikel 3.1.2 Gemotiveerde melding over inbreuken (artikel 26 en 30 CSDDD)

1. Een natuurlijke persoon of rechtspersoon heeft het recht om een gemotiveerde melding in te dienen bij de Autoriteit Consument en Markt, als hij op grond van objectieve omstandigheden redenen heeft om aan te nemen dat een onderneming de verplichtingen gesteld bij of krachtens deze wet niet naleeft. [26, 1]
2. Een bij de Autoriteit Consument en Markt ingediende melding wordt geacht ook te zijn ingediend bij een andere bevoegde toezichthoudende autoriteit als zij voor de behandeling van die melding ook bevoegd is, mits de indiener daarmee instemt. [26, 3]
3. Na instemming van de indiener, zendt de Autoriteit Consument en Markt de melding naar de andere bevoegde toezichthoudende autoriteit en doet daarvan mededeling aan de indiener. [26, 3]
4. De Autoriteit Consument en Markt neemt de nodige maatregelen voor passende bescherming van de identiteit en de persoonsgegevens van de indiener van een melding, als deze daarom verzoekt omdat hij door bekendmaking schade zou kunnen ondervinden. [26, 2; 30]
5. De Autoriteit Consument en Markt stelt de indiener van een melding zo spoedig mogelijk in kennis van het resultaat van de beoordeling van de melding en vermeldt daarbij de redenen. [26,5, 1^e alinea]

Artikel 3.1.3 Samenwerking met andere autoriteiten binnen Nederland (artikel 25, zesde lid, onder b en c, en 28, eerste lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt werkt nauw en doeltreffend samen met andere toezichthoudende autoriteiten binnen Nederland ter bevordering van de coördinatie en afstemming van hun bevoegdheden op het terrein van onderzoek, toezicht en handhaving.
2. De Autoriteit Consument en Markt is bevoegd om met andere toezichthoudende autoriteiten afspraken te maken die kunnen worden vastgelegd in samenwerkingsprotocollen en die in ieder geval betrekking hebben op effectief en doelmatig toezicht op de naleving van deze wet. Een samenwerkingsprotocol wordt gepubliceerd in de Staatscourant, op de website van de Autoriteit Consument en Markt en op die van de andere toezichthoudende autoriteit.
3. De Autoriteit Consument en Markt en andere autoriteiten zijn bevoegd uit eigen beweging en, op verzoek, verplicht aan elkaar relevante informatie te verstrekken die

noodzakelijk is voor de uitvoering van hun taak of om te kunnen voldoen aan een op hen rustende wettelijke verplichting, waarbij geldt dat informatie die op basis van een wettelijke bepaling vertrouwelijk is, na verstrekking aan een andere autoriteit haar vertrouwelijke karakter behoudt. [25, 6b]

4. De Autoriteit Consument en Markt is bevoegd een mogelijke overtreding door een onderneming aan het openbaar ministerie voor te leggen, als de ernst van de overtreding of de omstandigheden waaronder zij is begaan daartoe aanleiding geven. [25, 6c]

Artikel 3.1.4 Samenwerking en informatieverstrekking binnen het Europees netwerk (artikel 24, 4^e lid, 28, 3^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt werkt nauw en doeltreffend samen met andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk. [24, 4, 28, 2]

2. De Autoriteit Consument en Markt verstrekt relevante informatie aan andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk, mits de geheimhouding van de informatie in voldoende mate is gewaarborgd en de informatie niet zal worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor deze is verzocht. [28,3]

3. Als de Autoriteit Consument en Markt een inspectie wenst te verrichten op het grondgebied van een andere lidstaat, vraagt zij bijstand aan de toezichthoudende autoriteit van die lidstaat. [25,3].

Artikel 3.1.5 Verlening van bijstand aan toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk (artikel 25, 3^e lid, 2^e zin, 28, 3^e t/m 7^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt verleent op verzoek bijstand aan andere toezichthoudende autoriteiten binnen het Europees netwerk bij de uitvoering van taken, waaronder het bijstand verlenen aan inspecties. [25,3/28,3]

2. De Autoriteit Consument en Markt vermeldt bij een verzoek om bijstand aan een andere toezichthoudende autoriteit de relevante informatie, waaronder het doel en de redenen van het verzoek. [28, 5]

3. De Autoriteit Consument en Markt beantwoordt een verzoek om bijstand direct, maar uiterlijk één maand na ontvangst van het verzoek van een andere toezichthoudende autoriteit. Deze termijn kan door de Autoriteit Consument en Markt met maximaal twee maanden worden verlengd, mits voldoende gemotiveerd. [28, 4]

4. De Autoriteit Consument en Markt doet over de verlening van bijstand mededeling aan de verzoekende autoriteit van de resultaten van de genomen maatregelen of, in voorkomend geval, de voortgang van die maatregelen. [28, 6]

5. De Autoriteit Consument en Markt brengt geen kosten in rekening voor de verleende bijstand, tenzij sprake is van een uitzonderlijk geval waarvoor die toezichthoudende autoriteiten regels voor de vergoeding van specifieke uitgaven overeenkomen. [28, 7]

Artikel 3.1.6 Mededeling aan Europees netwerk en wijziging toezichthoudende autoriteit (23, 5, 24, 27, 5, en 28, 8^e en 9^e lid, CSDDD)

1. De Autoriteit Consument en Markt doet mededeling aan het Europees netwerk:

- a. van haar bevoegdheid tegenover een niet-Europese onderneming als toezichthoudende autoriteit; [28,8]
- b. bij twijfel over de toewijzing van de bevoegdheid als toezichthoudende autoriteit **en deelt in dat geval informatie over die toewijzing**; [28,9]
- c. van ieder gemotiveerd verzoek van een niet-Europese onderneming, tot wijziging van de toezichthoudende autoriteit, bedoeld in **artikel 1.1.3, vierde lid**.

2. De Autoriteit Consument en Markt doet ook mededeling aan het Europees netwerk van:

- a. haar handhavend optreden tegen een niet-Europese onderneming die haar verplichtingen, bedoeld in artikel **2.1.5**, niet naleeft; [23, 5]
- b. iedere beschikking tot openbaarmaking van een bindende aanwijzing, het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete als bedoeld in de artikelen **3.2.1.1** en **3.2.1.4**, of de verbindendverklaring van een toezegging als bedoeld in artikel 12h van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt. [27,5]

Artikel 3.1.7 Kosten verbonden aan de taken van de toezichthoudende autoriteit

De kosten van de Autoriteit Consument en Markt die samenhangen met de uitvoering van de taken op grond van deze wet, worden niet ten laste gebracht van marktorganisaties.

Afdeling 3.2 Handhaving

Paragraaf 3.2.1 Bestuursrechtelijke handhaving

Artikel 3.2.1.1 Bindende gedragslijn [25, 5, onder a (geïnspireerd op art. 1.1 en 2.8 Wet handhaving consumentenbescherming)]

1. De Autoriteit Consument en Markt kan aan een onderneming een bindende gedragslijn tot naleving van deze wet opleggen.
2. Een bindende gedragslijn is een zelfstandige last tot het verrichten van bepaalde handelingen, die niet voor het overtreden van een voorschrift gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 wordt opgelegd, maar ter bevordering van de naleving van die voorschriften.

Artikel 3.2.1.2 Voorlopige maatregel [25, 5^e lid, onder c, CSDDD (geïnspireerd op: art. 58b Mededingingswet)]

1. In een geval waarin een eerste onderzoek wijst op een overtreding van een voorschrift gesteld bij of krachtens **hoofdstuk 2**, met een dreigend risico op ernstige en onherstelbare inbreuken op mensenrechten of ernstige en onherstelbare schade

aan het milieu, kan de Autoriteit Consument en Markt aan een onderneming een zelfstandige last opleggen in de vorm van een voorlopige maatregel.

2. De zelfstandige last is evenredig en van toepassing:
 - a. gedurende een bepaalde termijn, die kan worden verlengd voor zover dat noodzakelijk en redelijk is;
 - b. tot het moment dat bij beschikking is vastgesteld dat er een overtreding is van een voorschrift gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2. [25, 5, c]

Artikel 3.2.1.3 Corrigerende maatregel en termijnstelling [25, 4^e lid, CSDDD]

1. Als de Autoriteit Consument en Markt na onderzoek constateert dat een onderneming een voorschrift gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 overtreedt en corrigerende maatregelen zijn mogelijk, geeft zij een redelijke termijn aan de onderneming om de corrigerende maatregelen te nemen. [25,4, 1^e alinea]
2. Onverminderd het nemen van corrigerende maatregelen, bedoeld in het eerste lid:
 - a. kan een onderneming een besluit van de Autoriteit Consument en Markt opgelegd krijgen als bedoeld in artikel 3.2.1.4, en
 - b. ontslaat dat een onderneming niet van haar aansprakelijkheid. [25, 4, 2^e alinea]

Artikel 3.2.1.4 Oplegging en openbaarmaking handhavende besluiten [25, vijfde lid, en 27, eerste, derde en vijfde lid, CSDDD (geïnspireerd op: art. 18.4a Omgevingswet)]

1. De Autoriteit Consument en Markt kan in geval van overtreding van een voorschrift gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 of artikel 3.2.1.1 aan een onderneming opleggen, een:
 - a. bindende aanwijzing;
 - b. last onder dwangsom;
 - c. bestuurlijke boete van ten hoogste 3% van de geconsolideerde netto-omzet van de onderneming wereldwijd in het boekjaar dat voorafgaat aan het jaar van de beschikking tot het opleggen van de boete. [25, 5; 27, 1 en 3]
2. De Autoriteit Consument en Markt kan in de beschikking tot oplegging van een last onder dwangsom bepalen dat de beschikking ook geldt voor de rechtsopvolgers van de onderneming aan wie de beschikking is opgelegd. In dat geval kan de toezichthoudende autoriteit die het aangaat de beschikking tegen de rechtsopvolgers ten uitvoer leggen en de kosten van een verbeurde dwangsom bij die rechtsopvolgers invorderen. [geïnspireerd op: art. 18.4a Ow]
3. Als een onderneming de bestuurlijke boete, bedoeld in het eerste lid, onder c, niet betaalt, maakt de Autoriteit Consument en Markt dat openbaar in een verklaring waarin die onderneming en de aard van de overtreding worden vermeld. [27, 3^e lid, onder b]
4. De Autoriteit Consument en Markt maakt een beschikking tot het geven van een bindende aanwijzing, het opleggen van een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete, openbaar, met uitzondering van persoonsgegevens die daarin voorkomen of

gegevens die op grond van de uitzonderingen, bedoeld in artikel 5.1, eerste, tweede en vijfde lid, van de Wet open overheid, niet voor verstrekking in aanmerking komen. [27, 5]

5. De Autoriteit Consument en Markt zorgt ervoor dat de verklaring, bedoeld in het derde lid, en de beschikking, bedoeld in het vierde lid, ten minste vijf jaar openbaar blijft. [27,5]

Artikel 3.2.1.5 Uitzonderingen op de handhaving

1. Als een onderneming overeenkomstig artikel 2.2.2.3 een prioriteringsbesluit heeft genomen, kunnen de sancties, bedoeld in deze paragraaf, en, voor de toepassing van dit hoofdstuk, in hoofdstuk 3 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt, niet aan de onderneming worden opgelegd voor het enkele feit minder belangrijke nadelige gevolgen niet te hebben aangepakt. [9, 4]

2. Zolang er een redelijke verwachting is dat het versterkt preventief actieplan, bedoeld in artikel 2.2.3.4, eerste lid, onder c, of het versterkt corrigerend actieplan, bedoeld in artikel 2.2.4.4, eerste lid, onder c, zal slagen, kan aan een onderneming voor het enkele feit van het voortzetten van de verdere samenwerking met de zakenpartner niet worden opgelegd de sancties, bedoeld in deze paragraaf en, voor de toepassing van dit hoofdstuk, hoofdstuk 3 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt. [10, 6, 2^e alinea en 11, 7, 2^e alinea]

Artikel 3.2.1.6 Evenredigheid handhavende besluiten (artikel 27, tweede lid, CSDDD)

De Autoriteit Consument en Markt houdt bij de beslissing over het opleggen van een besluit als bedoeld in deze paragraaf en, voor de toepassing van dit hoofdstuk, in hoofdstuk 3 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt, en het bepalen van de aard en de hoogte ervan, rekening met verzwarende of verzachtende factoren die van toepassing zijn op de omstandigheden van die zaak, waaronder de factoren, bedoeld in artikel 27, tweede lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid. [27, 2]

Paragraaf 3.2.2 Civielrechtelijke handhaving

Artikel 3.2.2.1 Aanvullende voorschriften civielrechtelijke aansprakelijkheid (artikel 10, zesde lid, tweede alinea, artikel 11, zevende lid, tweede alinea, en artikel 29, derde lid, onder a, CSDDD)

1. In afwijking van artikel 310, eerste, tweede, derde en vijfde lid, van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, verjaart een rechtsvordering tot vergoeding van schade als gevolg van het schenden van een verplichting gesteld bij of krachtens hoofdstuk 2 door verloop van vijf jaren na aanvang van de dag, volgende op die waarop de schending is stopgezet en de benadeelde bekend is geworden met:

- a. het gedrag en het feit dat het gedrag een schending vormt;
- b. de schade, en

c. de voor de schade aansprakelijke persoon. [29, 3, onder a]

2. Zolang er een redelijke verwachting is dat het versterkt preventief actieplan, bedoeld in artikel 2.2.3.4, eerste lid, onder c, of het versterkt corrigerend actieplan, bedoeld in artikel 2.2.4.3, eerste lid, onder c, zal slagen, is een onderneming niet aansprakelijk voor schade als bedoeld in het eerste lid wegens het enkele feit dat zij de verdere samenwerking met de zakenpartner voortzet. [10, 6e lid, 2^e alinea, en 11, 7^e lid, 2^e alinea]

HOOFDSTUK 4. INTREKKING EN WIJZIGING VAN ANDERE WETTEN

Artikel 4.1 Intrekken Wet zorgplicht kinderarbeid

De Wet zorgplicht kinderarbeid wordt ingetrokken.

Artikel 4.2 Wijziging Algemene wet bestuursrecht

Bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 7 wordt in de alfabetische volgorde ingevoegd: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

B

In artikel 11 wordt in de alfabetische volgorde ingevoegd: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

Artikel 4.3 Wijziging Instellingswet Autoriteit Consument en Markt

De Instellingswet Autoriteit Consument en Markt wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 6, tweede en derde lid, wordt “Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking”. [18 KZBO, 24,10, CSDDD]

B

In artikel 9, eerste lid, wordt “Onze Minister en Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister, Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking”. [24, 9, CSDDD]

C

In artikel 10, derde lid, wordt “Onze Minister en Onze Minister van Infrastructuur en Milieu” vervangen door “Onze Minister, Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking”. [24, 9, CSDDD]

Artikel 4.4 Wijziging Wet op het financieel toezicht

In artikel 1:93c, eerste lid, van de Wet op het financieel toezicht wordt “voor de uitoefening haar taken op grond van de Wet handhaving consumentenbescherming” vervangen door “voor de uitoefening van haar taken op grond van de Wet handhaving consumentenbescherming en de Wet internationaal verantwoord ondernemen”.

Artikel 4.5 Wijziging Wet toezicht financiële verslaggeving

Artikel 6, eerste lid, van de Wet toezicht financiële verslaggeving wordt als volgt gewijzigd:

1. In de aanhef wordt na “de Nederlandsche Bank,” ingevoegd “de Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt, of ”.
2. In onderdeel b wordt na “effectenuitgevende instellingen” ingevoegd “of de Wet internationaal verantwoord ondernemen”.

HOOFDSTUK 5. SLOTBEPALINGEN

Artikel 5.1 Overgangsrecht lopende geschillen

1. Op de afhandeling van een klacht die is ingediend voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft de op het tijdstip van inwerkingtreding geldende klachten- of geschillenregeling van een onderneming daarop van toepassing tot de beslissing van de klachten- of geschillencommissie onherroepelijk is geworden.
2. Op rechtsvorderingen als gevolg van schade die voor het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 3.2.2.1 zijn ingesteld, blijft het recht van toepassing zoals dat gold onmiddellijk voor het tijdstip van inwerkingtreding van dat artikel.

Artikel 5.2 Overgangsrecht verplichtingen en melding (artikel 17 en 37 CSDDD)

1. Een onderneming voldoet voor de eerste keer na de inwerkingtreding van deze wet vanaf 26 juli 2029 aan de verplichtingen, gesteld bij of krachtens in hoofdstuk 2, met uitzondering van paragraaf 2.2.7.
2. Een onderneming voldoet voor de eerste keer na de inwerkingtreding van deze wet en vanaf de boekjaren die op of na 1 januari 2030 beginnen aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 2.2.7.1, en vanaf 1 januari 2031 aan de verplichtingen, bedoeld in artikel 2.2.7.2.
3. Een gemotiveerde melding op grond van artikel 3.1.2 is mogelijk met ingang van 26 juli 2029.

Artikel 5.3 Doorwerking wijzigingen richtlijn

Een wijziging van artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, of artikel 27, tweede lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid of de bijlage bij die richtlijn, gaat voor de toepassing van deze wet gelden met ingang van de dag waarop aan de betrokken wijziging uitvoering moet zijn gegeven.

Artikel 5.4 Aanbrengen doorlopende nummering

Voor de plaatsing van deze wet in het Staatsblad stelt Onze Minister de nummering van de artikelen, hoofdstukken, afdelingen en paragrafen van deze wet opnieuw vast en brengt hij de in deze wet voorkomende aanhalingen van de artikelen, hoofdstukken, afdelingen en paragrafen met de nieuwe nummering in overeenstemming.

Artikel 5.5 Inwerkingtreding (artikel 37 CSDDD en artikel 5, eerste lid, Omnibus I)

Deze wet treedt in werking met ingang van 26 juli 2028.

Artikel 5.6 Citeertitel

Deze wet wordt aangehaald als: Wet internationaal verantwoord ondernemen.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Bijlage bij artikel 1.1.1 van deze wet

A. Begrippen als bedoeld in artikel 1.1.1

A.1 Begrippen

- *activiteitenketen*:
 - a. *upstream* activiteiten van de zakenpartners van een onderneming die verband houden met de productie van goederen of het verlenen van diensten door die onderneming, met inbegrip van het ontwerp, de winning, het betrekken, de vervaardiging, het vervoer, de opslag en de levering van grondstoffen, producten of onderdelen van producten en de ontwikkeling van het product of de dienst, en
 - b. *downstream* activiteiten van de zakenpartners van een onderneming die verband houden met de distributie, het vervoer en de opslag van een product van die onderneming, als de zakenpartners deze activiteiten voor of namens de onderneming uitvoeren;
- *Autoriteit Consument en Markt*: Autoriteit Consument en Markt, genoemd in artikel 2, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt;
- *betrokkene*:
 - a. werknemer van een onderneming, van haar dochteronderneming of van haar zakenpartner;
 - b. vakbond en werknemersvertegenwoordiger;
 - c. persoon of gemeenschap waarvan de rechten of belangen rechtstreeks worden of kunnen worden beïnvloed door de producten, diensten en activiteiten van een onderneming, haar dochteronderneming en haar zakenpartner; en
 - d. legitieme vertegenwoordiger van bovengenoemde persoon of gemeenschap;
- *bijkantoor*: duurzaam in een andere staat dan de staat van de zetel aanwezig onderdeel zonder rechtspersoonlijkheid van een onderneming die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
- *derde land*: staat die geen lidstaat is van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;
- *directe zakenpartner*: entiteit waarmee de onderneming een commerciële overeenkomst heeft voor de activiteiten, producten of diensten van de onderneming of waaraan die onderneming diensten verleent;
- *dochteronderneming*: een onderneming
 - a. waarover een moederonderneming zeggenschap heeft, met inbegrip van elke dochteronderneming van een uiteindelijke moederonderneming;
 - b. die een rechtspersoon is waarvan de activiteiten worden uitgeoefend door een gecontroleerde onderneming als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder f, van de richtlijn transparantie;

- **Europees centraal toegangspunt: Europees centraal toegangspunt als bedoeld in artikel 1 van de verordening Europees centraal toegangspunt;**
- *Europees netwerk*: Europees netwerk van toezichthoudende autoriteiten, genoemd in artikel 28, eerste lid, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
- *groep*: moederonderneming en haar dochterondernemingen;
- *grote groep*: groep die op geconsolideerde basis op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata van de onderneming die aan het hoofd staat van de groep, niet heeft voldaan aan ten minste twee van de drie vereisten als bedoeld in artikel 397, eerste lid en tweede lid, eerste zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- *indirecte zakenpartner*: entiteit die geen directe zakenpartner is van een onderneming, maar wel zakelijke activiteiten verricht voor de activiteiten, producten of diensten van die onderneming;
- *midden- en kleinbedrijf*: onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, die geen deel uitmaakt van een grote groep en op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata:
 - a. een micro-onderneming is als bedoeld in artikel 395a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
 - b. een kleine onderneming is als bedoeld in artikel 396 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; of
 - c. een middelgrote onderneming is als bedoeld in artikel 397 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- *moederonderneming*: onderneming die zeggenschap heeft over een of meer dochterondernemingen;
- *nadelig gevolg*: nadelig gevolg voor de mensenrechten of voor het milieu als bedoeld in artikel 2.1.1, tweede en derde lid;
- *Nederlandse onderneming*:
 - a. onderneming die de rechtsvorm heeft van een naamloze vennootschap, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap;
 - b. in overeenstemming met Nederlands recht opgerichte gereguleerde financiële onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;
 - c. Europese vennootschap met een zetel in Nederland als bedoeld in artikel 2 van de verordening Europese vennootschap;
- *niet-Europese onderneming*:
 - a. onderneming met een rechtsvorm die vergelijkbaar is met een rechtsvorm, genoemd in bijlagen I en II bij de richtlijn jaarrekening, die is opgericht in overeenstemming met het recht van een derde land;
 - b. in overeenstemming met het recht van een derde land opgerichte gereguleerde financiële onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, als

bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid;

- *netto-omzet*:
 - a. netto-omzet als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onder 5, van de richtlijn jaarrekening, of
 - b. als de onderneming internationale standaarden voor jaarrekeningen toepast die zijn vastgesteld op basis van de IAS-verordening, de omzet zoals gedefinieerd door of in de zin van het stelsel voor financiële verslaglegging op basis waarvan de jaarrekeningen van de onderneming zijn opgesteld;
- *onafhankelijke derde onderneming*: onderneming, ongeacht haar rechtsvorm, die niet organisatorisch is verbonden met de Nederlandse onderneming of de niet-Europese onderneming waarmee een franchise- of licentieovereenkomst is gesloten als bedoeld in artikel 1.1.2, eerste lid, onderdeel c, of artikel 1.1.3, eerste lid, onderdeel c;
- *onderneming*: Nederlandse onderneming of niet-Europese onderneming;
- *Onze Minister*: Onze Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking;
- *passende maatregel*:
 - a. maatregel waarmee de doelstellingen van gepaste zorgvuldigheid kunnen worden bereikt;
 - b. maatregel waardoor een nadelig gevolg daadwerkelijk wordt aangepakt op een wijze die in verhouding staat tot de ernst en de waarschijnlijkheid van het nadelige gevolg, en
 - c. maatregel die de onderneming redelijkerwijs kan nemen, rekening houdend met de omstandigheden van het specifieke geval, waaronder de aard en de omvang van het nadelige gevolg en de risicofactoren ter zake;
- *royalty*: vergoeding van welke aard dan ook:
 - a. voor het gebruik van of het recht op gebruik van:
 - 1°. een auteursrecht op een werk op het gebied van de letterkunde, kunst of wetenschap, inclusief bioscoopfilms en software;
 - 2°. een octrooi;
 - 3°. een fabrieks- of handelsmerk;
 - 4°. een tekening of model;
 - 5°. een plan;
 - 6°. een geheim recept of geheime werkwijze; of
 - b. voor inlichtingen over ervaringen op het gebied van nijverheid, handel of wetenschap;
- *risicofactor*: feit, situatie of omstandigheid die verband houdt met de ernst en waarschijnlijkheid van een nadelig gevolg, met inbegrip van een feit, situatie of omstandigheid:
 - a. bij een zakenpartner, waaronder of die zakenpartner onder de reikwijdte van de richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid of andere gepaste zorgvuldigheidswetgeving valt;

- b. op geografisch gebied en contextueel gebied, waaronder het niveau van handhaving voor het soort nadelig gevolg; en
 - c. op sectoraal niveau, in een bedrijfsactiviteit of product- en dienstgebonden;
- *uiteindelijke moederonderneming*: moederonderneming die niet onder zeggenschap staat van een andere onderneming;
 - *zakelijke relatie*: relatie van een onderneming met een zakenpartner;
 - *zakenpartner*: directe zakenpartner of indirecte zakenpartner.

A.2 Verordeningen en richtlijnen als bedoeld in artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

- *verordening Europees centraal toegangspunt*: verordening (EU) 2023/2859 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 tot oprichting van een Europees centraal toegangspunt dat gecentraliseerde toegang biedt tot voor financiële diensten, kapitaalmarkten en duurzaamheid relevante publiek beschikbare informatie (PbEU L 2023/2859);
- *verordening Europese vennootschap*: Verordening (EG) nr. 2157/2001 van de Raad van 8 oktober 2001 betreffende het statuut van de Europese vennootschap (SE) (PbEG 2001, L 294);
- *IAS-verordening*: verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen (PbEG L 243);
- *richtlijn jaarrekening*: richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PbEU 2013, L 182);
- *richtlijn gepaste zorgvuldigheid en duurzaamheid*: richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (PbEU L 2024/1760);
- *verordening producten voor tweërlei gebruik*: verordening (EU) 2021/821 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot instelling van een EU-regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel, de technische bijstand en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik (herschikking) (PbEU 2021, L 206);
- *richtlijn transparantie*: richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PbEG L 390).